

Polonkai Bettina, Nator Zita, Simon Barbara

ÉRZÉKENYÍTŐMUNKAFÜZET

Tanári útmutató a középiskolás tanulók számára készült munkafüzethez

Készült a fogyatékkal élő társaink megismerése és elfogadása céljából.

Gyula, 2020

Ez a kiadvány az EFOP-3.1.6-16-2017-00045 „Mindannyian mások vagyunk” A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Békéscsabai Tankerületi Központban pályázat keretében készült. Szakmai megvalósító az Esély Pedagógiai Központ EGYMI Pánczél Imre Tagintézménye.

Kedves Kollégánk!

Az érzékenyítő munkafüzettel az a célunk, hogy játékos feladatokon keresztül, saját tapasztalataik alapján ismerjék meg a diákok a fogyatékossgal élő személyek sajátos igényeit, élethelyzetét. Napjainkban egyre jobban előtérbe kerül a társadalmi integráció jelentősége, ennek következtében egyre több integrált tanulóval találkozunk a többségi iskolákban. Az inklúzió akkor működhet jól, ha megvannak a feltételei, melynek egyik alappillére a többségi tanulók elfogadó, kölcsönös tiszteleten és együttműködésen alapuló attitűdjének kialakítása, szemléletformálása. A program során fejlődik az érzékenyítésen résztvevő tanulók önismerete, társas kultúrája. Elősegítve, hogy szociálisan érzékeny, segítő magatartású felnőttekké várjanak.

Ezen tanári útmutatót igyekeztünk minél részletesebben megfogalmazni, hogy az órák megtartásához nagyobb segítséget nyújthassunk. Az életkori sajátosság és fejlettségi szint figyelembe vétele miatt, ezt a munkafüzetet inkább a középiskola 10-11. osztályának ajánljuk. Mivel minden osztály más és más összetételű, ezért az útmutatóban szereplő módszerek, eszközök, ajánlások, az adott osztály igényeire igazíthatóak.

Javasoljuk a 9 óra megvalósítását heti rendszerességgel, lehetőleg ugyanazon időpontban. A rendszerességet azért tartjuk jónak, mert így kellő idő van biztosítva a leülepedéshez, viszont nem túl sok idő telik el az egyes órák között.

Ajánlás a terem elrendezésére: a székeket körben elhelyezve, elegendő helyet hagyva az aktivizáló feladatoknak.

Az egyes feladatoknál megfogalmazott háttér információk segítenek, hogy azon pedagógus kollégáink is bátran belevághassanak a programba, akik számára a fogyatékossgal élő emberek világa kevésbé ismert.

Jó hangulatú és hasznos foglalkozásokat kívánunk!

„A szavaidnak, a tetteidnek és a hozzáállásodnak nagyobb hatása van az életedre, mint bármilyen fogyatékoságnak” ANGELA WILLEY

Mit kell tudnod a munkafüzetről?

Ariel betűtípust választottunk a munkafüzetünkben, mivel a legegyszerűbb kivitelezésű és ez által leginkább felismerhető jel a

A munkafüzet feladatainál törekedtünk a korosztály képességeihez, igényeihez, attitűdjéhez igazodó játékos, de még is sokat mondó, saját tapasztalásokon alapuló információ átadásra.

A feladatok strukturáltan jelennek meg a munkafüzetben, segítve az egyes fogyatékosági csoportok közötti eligazodást.

Lehetőség a segítségadás „tanulására”.

Jelmagyarázat

- **Fontos információk, hasznos tudnivalók gyűjteménye**

A témák feldolgozását az alábbi tematikus tervben megfogalmazott ütemben és időtartamban javasoljuk megvalósítani.

Tematikus terv

Óra	Idő: (feladatra szánt idő)	Tevékenység:	Cél, feladat:	Kulcsszavak	Kompetenciák:
1.	5'	Bevezető gondolatok	Ráhangelődés, téma bevezetése, érdeklődés felkeltése.		Szociális és állampolgári kompetenciák
	10'	1.Aranyhal	A tanulók ön- és társismeretének fejlesztése	- énkép - önismeret Mindenki valamiben más, mindenki valamiben egyforma -általánosítás, előítélet	Személyes kompetencia
	15'	2.Köreim	Különbözőségek		
	5'	3. Üzi	Ön ismeret Előzetes ismeretek felmérése		
	10'	4.Mozi	Csoportok alkotása Fogyatékoság típusok Filmajánló Csoportmunka felvezetése	- fogyatékoság típusok - érzékenyítő filmek	Kulturális kompetencia
2.	45'	5. Csoportmunka	Fogyatékosággal kapcsolatos ismeretszerzés Előadás készítése	-hallássérülés -látássérülés - autizmus spektrum zavar -értelmi akadályozottság	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Praktikus kompetencia

				-mozgáskorlátozottság -beszédfogyatékoság	
3.	15'	Előadás (Látássérülés)	Fogyatékosággal kapcsolatos tudás megosztása	- látássérülés - empátia - rehabilitáció - vakok, gyengénlátók - segédeszközök - fehér bot - közlekedés - kommunikáció - Braille ABC	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Vállalkozói kompetencia
	15'	6. Látványrajz készítés	Más érzékszervek szerepe az információszerzés kapcsán. Tájékozódás, információszerzés.	- Belső kép	Szociális kompetencia, Kognitív kompetencia, Praktikus kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	10'	7. " Fizess láthatatlanul"	Saját tapasztalat, benyomás szerzése Önmaga beleélése a másik helyzetébe Taktilis érzékelés útján való információszerzés	- taktilis	Szociális kompetencia Praktikus kompetencia Matematikai kompetencia
	5'	8. Braille-mail	Ismerkedés a Braille ABC-vel	- Braille ABC	Kulturális kompetencia Anyanyelvi kompetencia
		Tudod-e?	Fontos információk, hasznos tudnivalók, érdekességek gyűjteménye	- segítségadás	Szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia

4.	15'	Előadás (Hallássérülés)	Fogyatékosággal kapcsolatos tudás megosztása	- non verbális kommunikáció - hallássérülés - siketek, nagyothallók - jelnyelv - hallókészülék - non verbális kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Vállalkozói kompetencia
	10'	9. Szinkron	Saját tapasztalat, benyomás szerzése Önmaga beleélése a másik helyzetébe	- látássérülés	Szociális kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	5'	10. Szülinap	Saját tapasztalat, benyomás szerzése Nonverbális kommunikáció	- nonverbális kommunikáció	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	15'	11. Jelrefrén	Ismerkedés a jelnyelvvvel	- jelnyelv	Kulturális kompetencia Anyanyelvi kompetencia
		Tudod-e?	Fontos információk, hasznos tudnivalók, érdekességek gyűjteménye	- segítségadás	Szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia
5.	15'	Előadás (Autizmus spektrum zavar)	Fogyatékosággal kapcsolatos tudás megosztása	- autizmus spektrum zavar - kommunikáció - szociális viselkedés - szenzoros feldolgozás zavara - rugalmas gondolkodás	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Vállalkozói kompetencia

	7'	12. Érzelem posta	Érzelmek kifejezése arcmimikával Üzenet torzulása	-arcmimika	Anyanyelvi kommunikáció Szociális kommunikáció
	10'	13. Ügyintézés	Viselkedés szervezés nehézségének érzékeltetése	- rugalmas viselkedés szervezés - folyamat leírás	Praktikus kompetencia Szociális kompetencia
	7'	14. Kavalkád	Szenzoros érzékenység érzékeltetése Oltással kapcsolatos téves információk helyreigazítása	- szenzoros érzékenység - empátia	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
	6'	15. Szó-szerint	Átvitt értelmű kifejezések értelmezésének nehézsége Szólások értelmezése	- szószerinti értelmezés -konkrét kommunikáció	Szociális kompetencia, Anyanyelvi kompetencia
		Tudod-e?	Fontos információk, hasznos tudnivalók, érdekességek gyűjteménye	- segítségadás	Szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia
6.	15'	Előadás (Mozgáskorlátozottság)	Fogyatékosággal kapcsolatos tudás megosztása	- mozgássérülés - kerekesszék - akadálymentesítés - segítségadás	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Vállalkozói kompetencia
	30'	16. Akadálymentes hétvége	A tanulóknak a feladat által alkalma nyílik arra, hogy megfigyeljék milyen akadályokkal találja szemben magát egy mozgáskorlátozott személy. Megismerik az akadálymentesség egyes szempontjait.	- akadálymentes - rámpa - lift - közlekedés - busz	Szervezői kompetencia Kognitív kompetencia Szociális kompetencia Praktikus kompetencia Vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia

		Tudod-e?	Fontos információk, hasznos tudnivalók, érdekességek gyűjteménye	- segítségadás	Szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia
7.	17'	17. Akadálymentes hétvége bemutatása	A tanulóknak a feladat által alkalma nyílik arra, hogy megfigyeljék milyen akadályokkal találja szemben magát egy mozgáskorlátozott személy. Megismerik az akadálymentesség egyes szempontjait.	- akadálymentes - rámpa - lift - közlekedés busz	Szervezői kompetencia Kognitív kompetencia Szociális kompetencia Praktikus kompetencia Vállalkozói kompetencia Digitális kompetencia
	15'	Előadás (Beszéd fogyatékoság)	Fogyatékosággal kapcsolatos tudás megosztása	- beszéd fogyatékoság - kommunikációs nehézség - augmentatív kommunikáció - beszédprodukció - artikuláció beszédértés	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Vállalkozói kompetencia
	3'	18. K-k-kétszer	Ismeretszerzés a dadogásról	- dadogás - türelem, empátia	Kommunikációs kompetencia
	10'	19. .Vever-seve-lövő	Beszédképzési nehézség megtapasztalása	- beszédprodukció - artikuláció - beszédértés	Anyanyelvi kompetencia
		Tudod-e?	Fontos információk, hasznos tudnivalók, érdekességek gyűjteménye	- segítségadás	Szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia
8.	15'	Előadás (Értelmi fogyatékoság)	Fogyatékosággal kapcsolatos tudás megosztása	- lassú fejlődési ütem - többletidő - speciális iskola - gyógypedagógia	Anyanyelvi kommunikáció Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Vállalkozói kompetencia

				- vizuális támogatás - KÉK - Down- szindróma	
	3'	20. Szivárvány	Csoportalkotás nonverbális eszközökkel	- nonverbális kommunikáció	Anyanyelvi kommunikáció Szociális kompetencia
	25'	21. KÉK	Könnyen érthető kommunikáció megismerése, segítő magatartás kialakítása érdekében	-KÉK	Kommunikációs kompetencia Anyanyelvi kompetencia
	2'	Reklámfilm forgatása	Választott fogyatékoságtípus kreatív megjelenítése Ismeretek integrálása	-hallássérülés -látássérülés - autizmus spektrum zavar -értelmi akadályozottság -mozgáskorlátozottság -beszédfogyatékoság	Kommunikációs kompetencia Anyanyelvi kompetencia Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Vállalkozói kompetencia Kreativitás
		Tudod-e?	Fontos információk, hasznos tudnivalók, érdekességek gyűjteménye	- segítségadás	Szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia
9.	3'	22. Minek nevezzetek?	Megfelelő kifejezések tudatosítása	-korrekt kifejezések	Szociális kompetencia Anyanyelvi kompetencia

	10'	23. Igaz vagy hamis	Ismeretek elmélyítése	- igaz, hamis állítások	Kognitív kompetencia
	25'	24. Reklám film	Reklám filmek levetítése Ismeretek integrálása	-hallássérülés -látássérülés - autizmus spektrum zavar -értelmi akadályozottság -mozgáskorlátozottság -beszédfogyatékoság	Kommunikációs kompetencia Anyanyelvi kompetencia Szociális és állampolgári kompetenciák Digitális kompetencia Kognitív kompetencia, Vállalkozói kompetencia Kreativitás
	7'	25. Üzi újragondolva	Önismeret Szemléletformálás eredménye	- elfogadás - szemléletformálás	Személyes kompetencia Kifejező készség
		Tudod-e?	Fontos információk, hasznos tudnivalók, érdekességek gyűjteménye	- segítségadás	Szociális kompetencia anyanyelvi kompetencia

Óratervek

Feladat sorszáma	Idő	Feladat	Tevékenység leírása	Cél	Módszer	Munkaforma	Eszköz
1. óra							
	5'	Bevezető gondolatok	„A következő óráinkon olyan embertársainkról fogunk beszélgetni, akik valamilyen fogyatékossgal élnek. „ Irányított beszélgetés a másságról, fogyatékossgáról. - Mérd fel a tanulók előzetes ismereteit a téma kapcsán. - Milyen érzéseik vannak ezzel a témával kapcsolatban - Milyen érzéseik vannak, ha fogyatékkal élővel találkoznak (pl. sajnálat, félelem)	Ráhangolódás, téma bevezetése, érdeklődés felkeltése, előzetes ismeretek felmérése, szociális érzékenység fejlesztése	Magyarázat, beszélgetés, irányított kérdések	Frontális	
1.	10'	“Aranyhal”	A tanulók húznak egy nevet. Azt kell kitalálniuk, hogy mit kívánna az adott osztálytársa, ha kifogna egy aranyhalat. A kívánság alapján kell az adott tanulónak magára ismernie. Előkészítő munka, ehhez a feladathoz, a tanulók neveinek felírása egy-egy cetlire, és egy kosárba helyezése, amelyből húznak. Beszélgessenek arról, hogy miért pont ezt írta, pl. biztosra ment, hogy felismerje az illető önmagát, vagy ő ezt látja a legjellemzőbb tulajdonságának	Énkép, ön- és társismeret tulajdonságok, ismertető jegyek	Cselekedtetés	Egyéni, csoportos munka	Cédulák, kosár

2.	15'	"Köreim"	A tanulók alkossanak egy nagy kört. Azok a tanulók, akikre igaz az éppen elhangzott állítás, álljon a kör közepére. Állítások: - tudok valamilyen idegen nyelven - valamilyen közösségi oldal tagja vagyok - posztoltam már a tik-tok-on - használok a tömegközlekedést - sportolok - már tudom, hogy mi akarok lenni - megkóstolnám a csigát - tudok főzni - eljárak hétvégén a barátokkal bulizni Beszélgessetek arról, hogy más és más tulajdonság alapján vagyunk másokkal egyformák, vagy különbözünk egymástól. Kerüljön szóba az általánosítás pozitív és negatív hatása.	Énkép, önismeret, azonosságok és különbségek felismerése, általánosítás	Cselekedtetés	Csoportos munka	
3.	5'	"Üzi"	Előkészítő feladat: az osztály létszámának megfelelő számú boríték és levélpapír előkészítése. A tanulók a megkapott levélpapírra írják le gondolataikat a fogyatékoságról. Ezek a gondolatok lehetnek érzések, előzetes ismeretek, szavak, mondatok, vagy éppen az ismeretek hiányának kifejezése. A gondolatok lejegyzése után, dátummal, névvel ellátva a tanár őrizz meg ezeket a borítékokat az utolsó foglalkozás időpontjáig.	Jelen állapot szerinti érzések, ismeretek feltérképezése a fogyatékosággal kapcsolatban. A program lezárásakor visszacsatolás	Cselekedtetés	egyéni munka	boríték, levélpapír, toll
4.	10'	„Mozi”	Előkészítő munka: a tanári útmutató 1. számú mellékletében megtalálható filmplakátok feldarabolása és azoknak megfelelő számú borítékba helyezése.	Csoportalakítás, fogyatékosági típusok megismerése	Cselekedtetés,	Egyéni, frontális	filmplakát puzzle (TÚ. 1. sz.)

			A tanulók feladata, hogy húzzanak egy-egy puzzle darabot és rakják a képeket, ezzel kialakításra kerülnek a csoportok. Az egy képet kirakó tanulók alkotnak egy csoportot. A plakáton szereplő film egyik szereplője egy bizonyos fogyatékosági csoporthoz tartozik. A tanulók internet használatával derítsék ki melyik lehet az. A következő órai csoportmunka ennek megfelelően zajlik majd.				mell.), internet
--	--	--	---	--	--	--	------------------

2. óra							
5.	45'	„Munka”	Az előző órán kialakult csoportok üljenek össze. Majd a munkafüzetben található szempontoknak megfelelően, készítsenek max. 15 perces kiselőadást az adott fogyatékoságról. a kiselőadás feldolgozásánál bármilyen módszer, vagy technika választható. (transzparens, plakát, ppt stb.) A tanári útmutató mellékletében (2. számú melléklet) található kulcsszavakkal, segítheti a tanár a csoportok felkészülését, amennyiben azt szükségesnek ítéli meg.	fogyatékos típusok jellemzőinek megismerése , kiselőadás összeállítása a csoport által választott technikával	Cselekedtetés, kutató munka, demonstráció készítése	Csoportos	Munkafüzet, prezentációhoz szükséges eszközök (csomagoló papír, filcek , internet, laptop, színes nyomtató, olló, ragasztó
3.óra							
	15'	“Előadás”	Előadás a látássérültekről.	látássérülés megismerése , szociális	Magyarázat, előadás,	egyéni, frontális	munkafüzet, elkészítet

			A többi tanulónak a munkafüzetben található táblázatban van lehetősége jegyzetelni.	érzékenységi fejlesztése	szemléltetés, cselekedtetés és		t prezentáció, az előadás hozzászüksége és eszközök (pl. kivetítő, projektor, hangfalak stb.)
6.	10'	“Látványrajz”	A tanulók alkossanak párokat. A tanári útmutató, 3. számú mellékletében található képeket fénymásolja le több példányban, hogy minden párnak jusson belőle, majd ossza ki a párok egyik tagjának. Anélkül, hogy a pár másik tagja látná a képet, társa leírására hagyatkozva, megpróbálja reprodukálni. Emeljük ki, hogy nem az esztétikum a fő szempont. Beszélgessenek a tapasztaltakról.	Hallott információ megjelenítése tapasztalatszerzés	Cselekedtetés és	Páros munka	Képek (TÜ.3. sz. melléklet) Rajzlap Ceruza
7.	10'	“ Fizess láthatatlanul”	Néhány vállalkozó kedvű tanuló szemét bekötjük. Ki kell keressék az aprók közül egy társuk által bementett összeget. Beszélgessenek, arról, hogy mi segített a az adott pénzérme felismerésében! Az aprópénz megkülönböztethető mérete, vastagsága, recézettsége alapján, míg a papírpénznél a különböző bankjegyek jellegzetes meghajtogatása segít. Már speciális okostelefon is létezik, ami	Taktilis érzékelésre való támaszkodás megtapasztalása	Cselekedtetés és	Frontális munka	Apró pénz, kendő

			felismeri a bankjegyeket. A bankkártyás fizetés rizikós, a pin kód beírása nem jelent problémát, de nem tudhatják biztosra, milyen összeg szerepel a terminálon. Sajnos csak kevés olyan ATM üzemel, amit tudnak használni.				
8.	5'	„Braille-mail”	A tanulók alakítsanak párokat. A Braille írás segítségével írjanak egymásnak üzenetet. A Braille ABC a munkafüzetben megtalálható. A játék után próbálják ki pl. gyógyszeres dobozokon érzékelni a betűket.	Tapasztalat szerzés, egymásra hangolódás, érzékelés	Cselekedtetés	Csoportos munka	Gyógyszeres dobozok
		Tudod-e?	Hasznos ismeretek, információk, érdekességek a feldolgozott fogyatékos típusról. Az óra hátralévő idejének függvényében a tanár eldöntheti, hogy a Tudod-e információkat milyen módon dolgozzák fel. pl. csak felolvassa valaki, házi feladat elolvasni, vagy közösen utánajárnak	Ismeretbővítés	Magyarázat	Egyéni vagy frontális	Munkafüzet

4.óra							
	15'	“Előadás”	Előadás a hallássérültekről. A többi tanulónak a munkafüzetben található táblázatban van lehetősége jegyzetelni.	hallássérülés megismerése , szociális érzékenység fejlesztése	Magyarázat, előadás, szemléltetés , cselekedtetés és	egyéni, frontális	Munkafüzet, elkészített prezentáció, az előadáshoz szükséges eszközök (pl. kivetítő,

							projektor, hangfalak stb.)
9.	10'	„Szinkron”	Előkészítő feladat: egy 3-4 perces filmrészlet kiválasztása, letöltése. A letöltött film néma levetítése után, a tanulók feladata kitalálni, hogy miről beszélgethettek a szereplők. A lehetséges opciók után nézzék meg hanggal is. Beszélgessenek arról, hogy mely non-verbális eszközök segítettek a kitalálásban.	hallássérülés megismerése szociális érzékenység fejlesztése	Beszélgetés irányított kérdések alapján, szemléltetés	Frontális	laptop
10.	5'	„Szülinapom”	A tanulók alkossanak sort. Úgy kell felsorakozni, hogy a legkisebb születési dátummal (hónap nap) rendelkező tanuló álljon legelől. A növekvő sorrend kialakításához nem használhatnak beszédet, csak a non-verbális kommunikációra támaszkodhatnak. Pl. Január 04. Március 01. Április 08. stb.	Non-verbális kommunikáció használata,	cselekedtetés és	Egyéni, csoportos	
11.	15'	“Jel-Refrén”	A feladathoz szükséges internet elérés. Alakítsanak 3 csoportot. Minden csoport kap egy zenei klipet, ami jelnyelven van szinkronizálva. A feladatuk a refrén betanulása. Ez történhet olyan módon, hogy mindenki betanulja az összes jelet és egyszerre mutatják be, vagy felosztják, és mindenki egy-egy jelet jelel egymás után. Tátogás engedélyezett mellé, de hangot nem szabad kiadni. A csoportok mutassák be egymásnak a jelelt refréneket. A többiek próbálják	Empátia kialakítása, ismerkedés a jelnyelvvvel	Cselekedtetés és, beszélgetés	Frontális	Kendő, használati tárgyak

			kitalálni, melyik zeneszám lehet. Beszélgessenek a tapasztaltakról. Ajánlott dalok: Horváth Tamás: Meggyfa https://www.youtube.com/watch?v=P-FVnIrk1FE Rácz Gergő, Orosvai Reni: Mostantól https://www.youtube.com/watch?v=GdQhZDfinZ4 Punnany Massif: Élvezd https://www.youtube.com/watch?v=g3HhYEvxss0 Mivel a jelnyelvet a halló környezet nem ismeri, így hatékonyabb a siket gyermeket beszédre és szájról olvasásra tanítani.				
		Tudod-e?	Hasznos ismeretek, információk, érdekességek a feldolgozott fogyatékos típusról. Az óra hátralévő idejének függvényében a tanár eldöntheti, hogy a Tudod-e információkat milyen módon dolgozzák fel. pl. csak felolvassa valaki, házi feladat elolvasni, vagy közösen utánnajárnak	Ismeretbővítés	Magyarázat	Egyéni vagy frontális	Munkafüzet
5. óra							
	15'	“Előadás”	Előadás az autizmus spektrumzavarról. A többi tanulónak a munkafüzetben található táblázatban van lehetősége jegyzetelni.	Autizmus spektrum zavar megismerése , szociális érzékenység fejlesztése	Magyarázat, előadás, szemléltetés , cselekedtetés és	egyéni, frontális	Munkafüzet, elkészített prezentáció, az előadáshoz szükséges eszközök (pl. kivetítő,

							projektor, hangfalak stb.)
12.	7'	„Érzelem posta”	A tanulók álljanak 6-8 fős oszlopokba. A „vonat legutolsó tanulója kap egy érzelmet tartalmazó szókérttyát. A feladata hang nélkül, arcmmimikájával továbbadni az elötte álló társának, eközben a többiek csak előre nézhetnek. Az elöl álló pedig az általa dekódolt érzelm mimikáját a többiek nevezzék meg! Majd a hátul állt tanuló mutassa fel a szókérttyát! Beszélgessenek arról, hogy a játék melyik mozzanata volt nehezebb leolvasni, vagy továbbadni az érzelmét?	Érzelm leolvasás nehézségének megtapasztalása	Cselekedtet és, beszélgetés	Egyéni frontális	4. számú melléklet
13.	10'	„Ügyintézés”	A tanulók dolgozhatnak párban. A feladat: Egy jól funkcionáló autizmussal élő személy csekket szeretne befizetni a postán 15.000 ft értékben. A tanulók készítsenek számára egy folyamat leírást. Írják le a csekk befizetésének lépéseit. Törekedjenek minél pontosabb, részletesebb megfogalmazásra! A feladat végén a tanár az 5.számú melléklet adja körbe a pároknak, akik összehasonlítják mi a különbség, milyen plusz információkra van szüksége egy autizmussal élő személynek. A feladat azt igyekszik bemutatni, hogy az autizmussal élő társainknak a számunkra egyszerűnek tűnő cselekvéssorok (akár öltözködés,	Tevékenység szervezés Folyamatleírás készítésének megismerése, jellemzőinek és funkcióinak tudatosítása	Cselekedtet és	Páros munka	Munkafüzet, 5. számú melléklet

			fogmosás) megvalósítása a viselkedésszervezés nehézsége miatt akadályba ütközhet. Emiatt a folyamatábrák (adott cselekvéssor lépésekre lebontása és vizuális megjelenítése pl. kép/írott formában) használata segítheti őket. Ez az önállóságuk elősegítése szempontjából fontos.				
14.	7'	„Kavalkád”	Válasszunk ki 6 önként jelentkező tanulót, majd osszuk ki a szerepeket! 1 fő hallgató 1 fő hírolvasó 1 fő világosító 1 fő hangmérnök 1 fő rendező 1 fő sűgő A hallgató leül egy székre. A hírolvasó felolvassa neki a szöveget. A világosító közben zseblámpával villog, a hangmérnök zajong, a rendező mozgatja a karját, lábát, igazgatja a székben, a sűgő suttog a fülébe. A hallgató mondja el, miről szólt a szöveg. A hallgató tanuló ezáltal megtapasztalja, hogy az autizmussal élőket hogy el tudja árasztani a sok inger, ami őket éri. Nekik egy számunkra hétköznapi helyzet pl. zajos osztályterem, bevásárló központ ilyen érzés lehet a szenzoros érzékenysükből fakadóan. Kérdezze meg, hogyan érezték magukat a tanulók a szituációban. Beszélgetsek a szenzoros érzékenysügről. Ötleteljetek, mi segíthet, pl. zavaró ingerek	Empátia kialakítása, szenzoros érzékenysüség és túltelítődés fogalmának megértése	Cselekedtetés, magyarázat, beszélgetés	Csoportos, frontális	6. sz. melléklet szövege, zseblám-pa, zajkeltő eszköz

			csökkentése, kizárása, fülvédő használata, nyugodt tanulási környezet, napszemüveg, fül dugó.				
15.	6'	„Szó-szerint”	A tanulók a 7. számú mellékletből húznak egy-egy cetlit, melyen egy szólás, közmondás található. Feladata a tanulónak, hogy elmutogassa társainak a kihúzott szólás szó szerinti értelmezését. Ha társai kitalálták azt, beszéljék meg az átvitt értelmű jelentését. Beszélgessenek arról, hogy az autizmussal élő személyek hajlamosak szó-szerint értelmezni az elhangzottakat, ezért fontos, hogy egyértelműen fogalmazzunk. Ezért kerüljük az átvitt értelmű, irónikus kifejezéseket. Fogalmazzunk egyértelműen.	Empátia kialakítása, egyértelmű kommunikáció szükségességének érzékeltetése	Cselekedtet és, magyarázat	Egyéni, frontális	7. számú melléklet
		Tudod-e?	Hasznos ismeretek, információk, érdekességek a feldolgozott fogyatékos típusról. Az óra hátralévő idejének függvényében a tanár eldöntheti, hogy a Tudod-e információkat milyen módon dolgozzák fel. pl. csak felolvassa valaki, házi feladat elolvasni, vagy közösen utánnajárnak	Ismeretbővítés	Magyarázat	Egyéni vagy frontális	Munkafüzet
6.óra							
	15'	“Előadás”	Előadás a mozgássérültségről. A többi tanulónak a munkafüzetben található táblázatban van lehetősége jegyzetelni.	Mozgássérültség jellemzőinek megismerése, szociális érzékenység fejlesztése	Magyarázat, előadás, szemléltetés, cselekedtet és	egyéni, frontális	Munkafüzet, elkészített prezentáció, az előadáshoz szükséges eszközök (pl. kivetítő,

							projektor, hangfalak stb.)
16.	30'	„Akadálymentes hétvége”	A tanulók alkossanak 4-5 fős csoportokat tetszés szerint. Készítsenek programtervet egy hétvégére, egy velük egykorú kerekesszékes társuknak. A helyszínek, programok, szolgáltatások valóságok legyenek. A tanulók segítségével használhatják az internetet. A készítésnél a következő szempontokat kell figyelembe venni. - akadálymentes jármű, szállás - programok, helyszínek megközelíthetősége stb.	Mozgássérült ek mindennapi nehézségein ek megismerése , problémameg- oldás	Cselekedte- tés	Csoportos	inter-net
		Tudod-e?	Hasznos ismeretek, információk, érdekességek a feldolgozott fogyatékos típusról. Az óra hátralévő idejének függvényében a tanár eldöntheti, hogy a Tudod-e információkat milyen módon dolgozzák fel. pl. csak felolvassa valaki, házi feladat elolvasni, vagy közösen utána járnak.	Ismeretbővíté- s	Magyarázat	Egyéni vagy frontális	Munkafüzet
7. óra							
17.	17'	Akadálymentes hétvége	A csoportok mutassák be az elkészített programterveket. Beszélgessenek mennyire volt nehéz akadálymentes helyszíneket, programokat találni!	Előadókész- ség, tudásmegosz- tás	Cselekedte- tés, beszámoltat- ás	Frontális munka	Prezentációs munka

	15'	“Előadás”	Előadás a beszédfigyelmességéről. A többi tanulónak a munkafüzetben található táblázatban van lehetősége jegyzetelni.	Beszédfigyelmesség jellemzőinek megismerése , szociális érzékenység fejlesztése	Magyarázat, előadás, szemléltetés , cselekedtet és	egyéni, frontális	Munkafüzet, elkészített prezentáció, az előadáshoz szükséges eszközök (pl. kivetítő, projektor, hangfalak stb.)
18.	3'	“K-k-kétszer”	Előzetes feladat: Zeneszám letöltése Supernem:K-k-kétszer https://www.youtube.com/watch?v=rMo-pITLEJc A tanulók hallgassák meg a dalt. Beszéljék meg, miről énekel Papp Szabi, a zenekar énekese. Mit éreztek a tanulók a zenehallgatás közben? Milyen információt tudtak meg a riport és dal kapcsán a dadogásról?	Beszédfigyelmesség jellemzőinek megismerése , szociális érzékenység fejlesztése	Beszélgetés irányított kérdések, szemléltetés	Frontális	Laptop, internet
19.	10'	“Vever-seve-lövő”	A feladat előkészítéseként vágja ki a TÚ.8. sz. mellékletében található versrészleteket. Egy vállalkozó tanuló kimegy az osztály elé, húz egy verset, és felolvassa robotnyelvvé alakítva. Aki kitalálja, az lesz a következő. Szemléltesse ezzel a példával: Evej mivi ava kővő! tyúvúkavanyóvó, kevend Ava szovobávábavan lavakivikk ivitt bevent? (Petőfi Sándor: Anyám tyúkja)	Akadályozott beszéd megtapasztalása	Cselekedtetés, beszélgetés	Frontális	Tú. 4. sz. melléklet

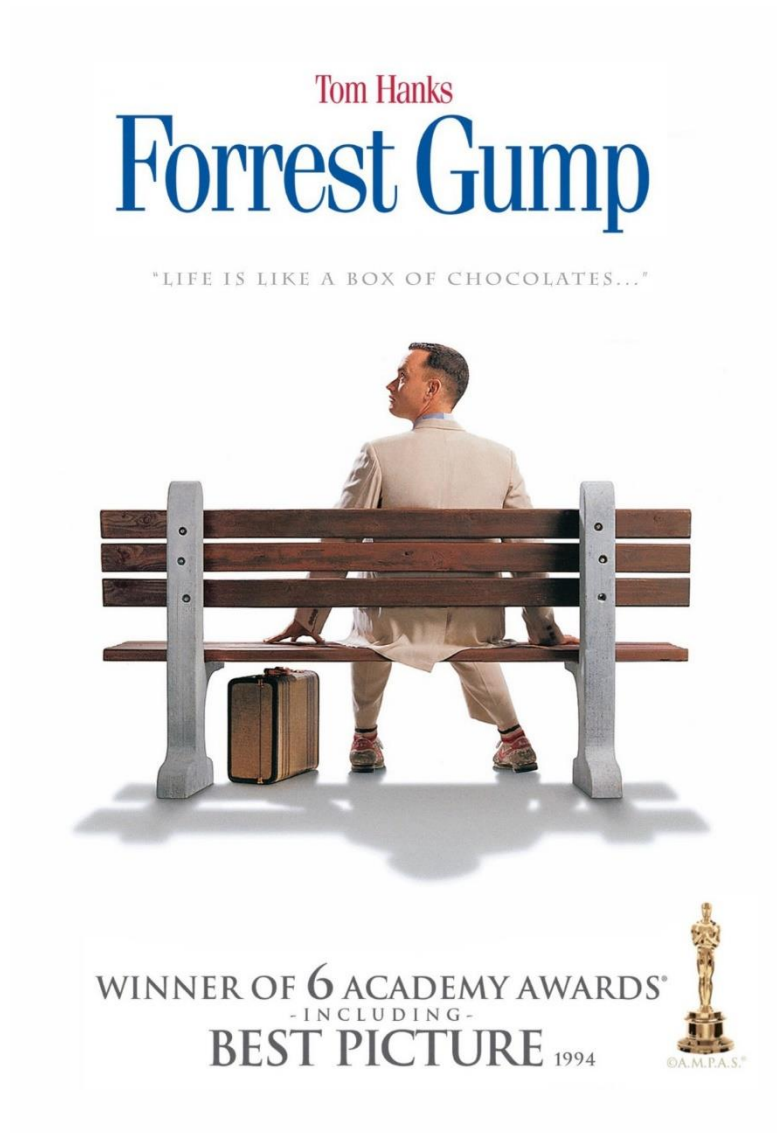
			Beszélgessenek, milyen érzéseket váltott ki ez a gyakorlat.				
		Tudod-e?	Hasznos ismeretek, információk, érdekességek a feldolgozott fogyatékos típusról. Az óra hátralévő idejének függvényében a tanár eldöntheti, hogy a Tudod-e információkat milyen módon dolgozzák fel. pl. csak felolvassa valaki, házi feladat elolvasni, vagy közösen utána járnak.	Ismeretbővítés	Magyarázat	Egyéni vagy frontális	Munkafüzet
8. óra							
	15'	“Előadás”	Előadás az értelmi fogyatékosokról. A többi tanulónak a munkafüzetben található táblázatban van lehetősége jegyzetelni.	Értelmi fogyatékosok jellemzőinek megismerése, szociális érzékenység fejlesztése	Magyarázat, előadás, szemléltetés, cselekedtetés és	egyéni, frontális	Munkafüzet, elkészített prezentáció, az előadáshoz szükséges eszközök (pl. kivetítő, projektor, hangfalak stb.)
20.	3'	„ Szivárvány”	A tanulók álljanak körbe a teremben. A tanár mindenkinek a hátára ragasszon színes cetliket. A tanulók keressék meg a csoportjukat anélkül, hogy látnák saját színüket. segítsék egymást non-verbális kommunikációval.	Csoportalakítás non-verbális kommunikáció	Cselekedtetés	Frontális munka	post-it színes cetlik
21.	5'	“ KÉK”	A tanulók feladata, hogy egy film ismertető szövegét fordítsák le a példa és a tartalmi szempontok segítségével könnyen érthető szöveggé. Közös ellenőrzés. A könnyen érthető kommunikációval segíthetjük az értelmileg akadályozott	A KÉK megismerése	Cselekedtetés, megbeszélés	Egyéni, frontális	munkafüzet

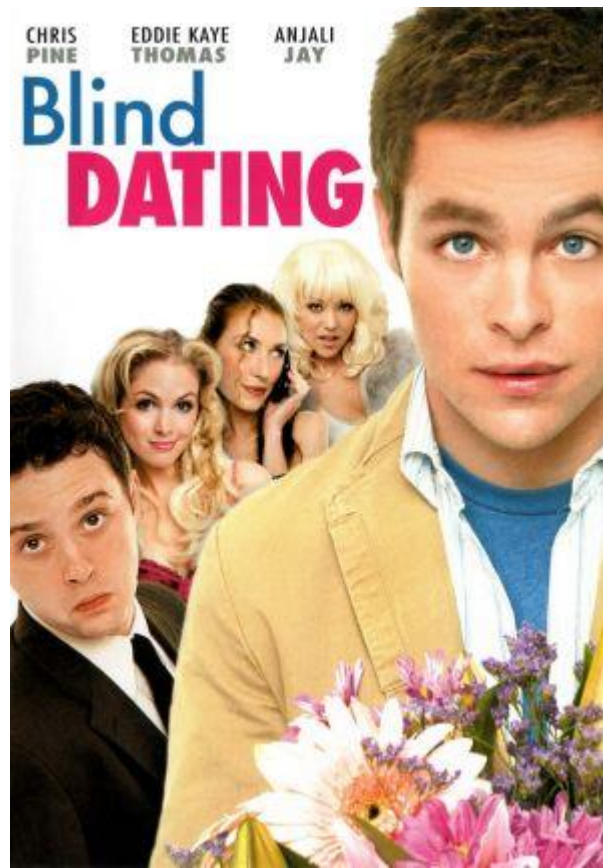
			személyek beszédértését, a velük való kommunikációt, beszélgetést. A feladat segít a fő tartalmi szempontok elsajátításában.				
	2'	Reklámfilm forgatás	Ismertesse a tanulókkal a következő órára elkészítendő feladatot, amely egy reklámfilm készítése. A feladatot spontán csoportalakítással oldják meg. A film célja legyen az érzékenyítés. Terjedelme ne haladja meg a 3 percet. A csoportok közösen döntsék el, hogy melyik fogyatékos típust választják.	Ismeretek integrálása	Cselekedtetés és		
		Tudod-e?	Hasznos ismeretek, információk, érdekességek a feldolgozott fogyatékos típusról. Az óra hátralévő idejének függvényében a tanár eldöntheti, hogy a Tudod-e információkat milyen módon dolgozzák fel. pl. csak felolvassa valaki, házi feladat elolvasni, vagy közösen utána járnak.	Ismeretbővítés	Magyarázat	Egyéni vagy frontális	Munkafüzet
9.óra							
22.	3'	“ Minek nevezzetek?”	A munkafüzetben felsorolt kifejezésekről döntsék el a tanulók, hogy megfelelő, vagy kerülendő. Beszéljék meg közösen! Kerülendő: - tolószékes, világtalan, süket, szellemi fogyatékos, nyomorék, sánta, béna, néma	A megfelelő terminológia használatának ösztönzése	Cselekedtetés és, magyarázat	Egyéni, frontális	Munkafüzet
23.	10'	Igaz vagy hamis	Előkészítő feladat: Vágja fel a 9. számú melléklet állításait, valamint a táblára írja fel, hogy IGAZ, HAMIS jól elkülönítve. A tanulók feladata a kihúzott cetlin szereplő állításról eldönteni, hogy igaz, vagy	Visszacsatolás, ismétlés, tudás feltérképezése	Cselekedtetés és, beszélgetés, vita	Egyéni, frontális	9. számú melléklet

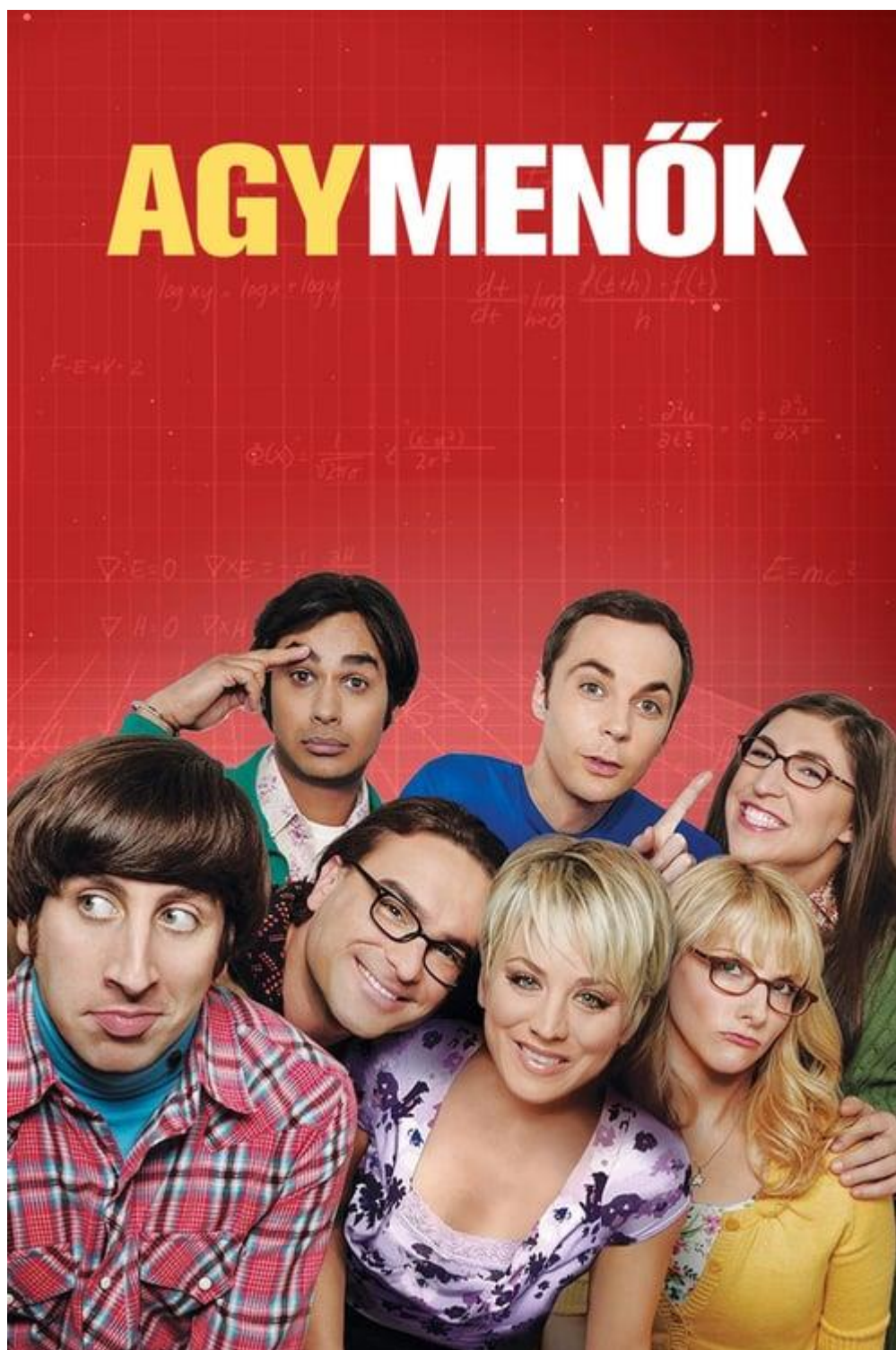
			hamis. Ennek megfelelően egyenként tegyék az adott felírat alá.				
24.	25'	Reklámfilmek levetítése	Az elkészült reklámfilmek bemutatása. Az egyes filmek bemutatása után biztosítsunk időt az elkészült munkákról való beszélgetésre, egymás munkájának értékelésére. Kérdezze meg, hogy miért ezt a fogyatékosági típust választották? Ajánljuk, hogy az arra érdemes munkák kerüljenek fel az iskola honlapjára, vagy esetleg közösségi fórumokra is.	Visszacsatolás, ismétlés, tudás feltérképezése Szemléletformálás, társadalmi érzékenyítés	Prezentálás, beszélgetés	Egyéni, csoportos, frontális	Laptop, projektor
25.	7'	„Üzi újragondolva”	Előzetes feladat: az első órán összegyűjtött borítékok előkészítése. A tanulók a munkafüzet alsó rubrikájába fogalmazzák meg gondolataikat a fogyatékosággal kapcsolatban. Ezek a gondolatok lehetnek érzések, előzetes ismeretek, szavak, mondatok... Ezután ossza ki mindenkinek a saját borítékját. A tanulók vessék össze a korábban leírt gondolataikat a maival. fogalmazzák meg történt-e változás szemléletükben, ha igen, akkor miben? Ezt meg is oszthatják egymással.	Visszacsatolás, ismétlés, tudás feltérképezése Szemléletformálás,	Cselekedtetés, összehasonlítás	Egyéni, frontális	Korábbi levelek, munkafüzet
		Tudod-e?	Hasznos ismeretek, információk, érdekességek a feldolgozott fogyatékos típusról. Az óra hátralévő idejének függvényében a tanár eldöntheti, hogy a Tudod-e információkat milyen módon dolgozzák fel. pl. csak felolvassa valaki, házi feladat elolvasni, vagy közösen utána járnak.	Ismeretbővítés	Magyarázat	Egyéni vagy frontális	Munkafüzet

Tanári útmutató

Mellékletek

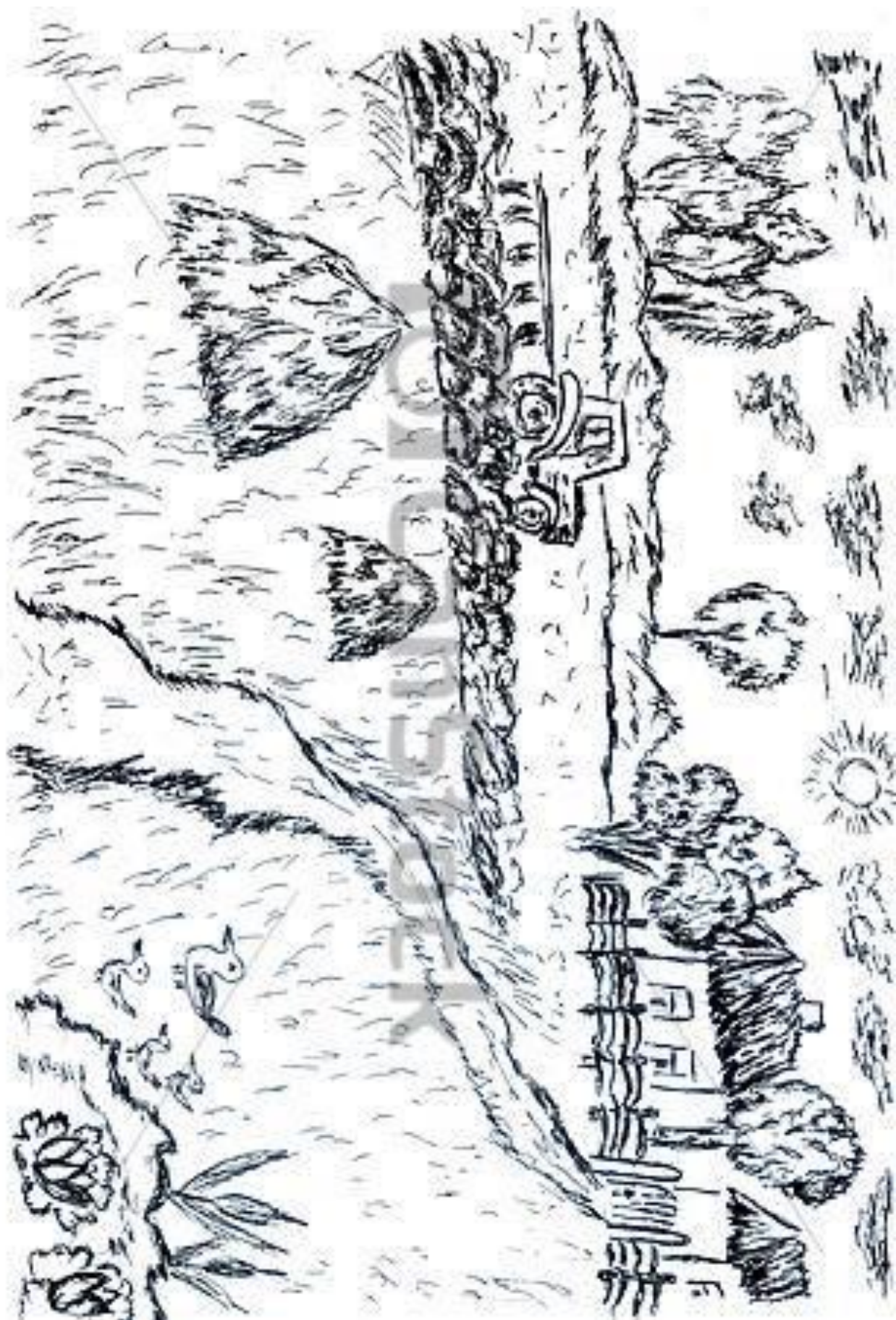

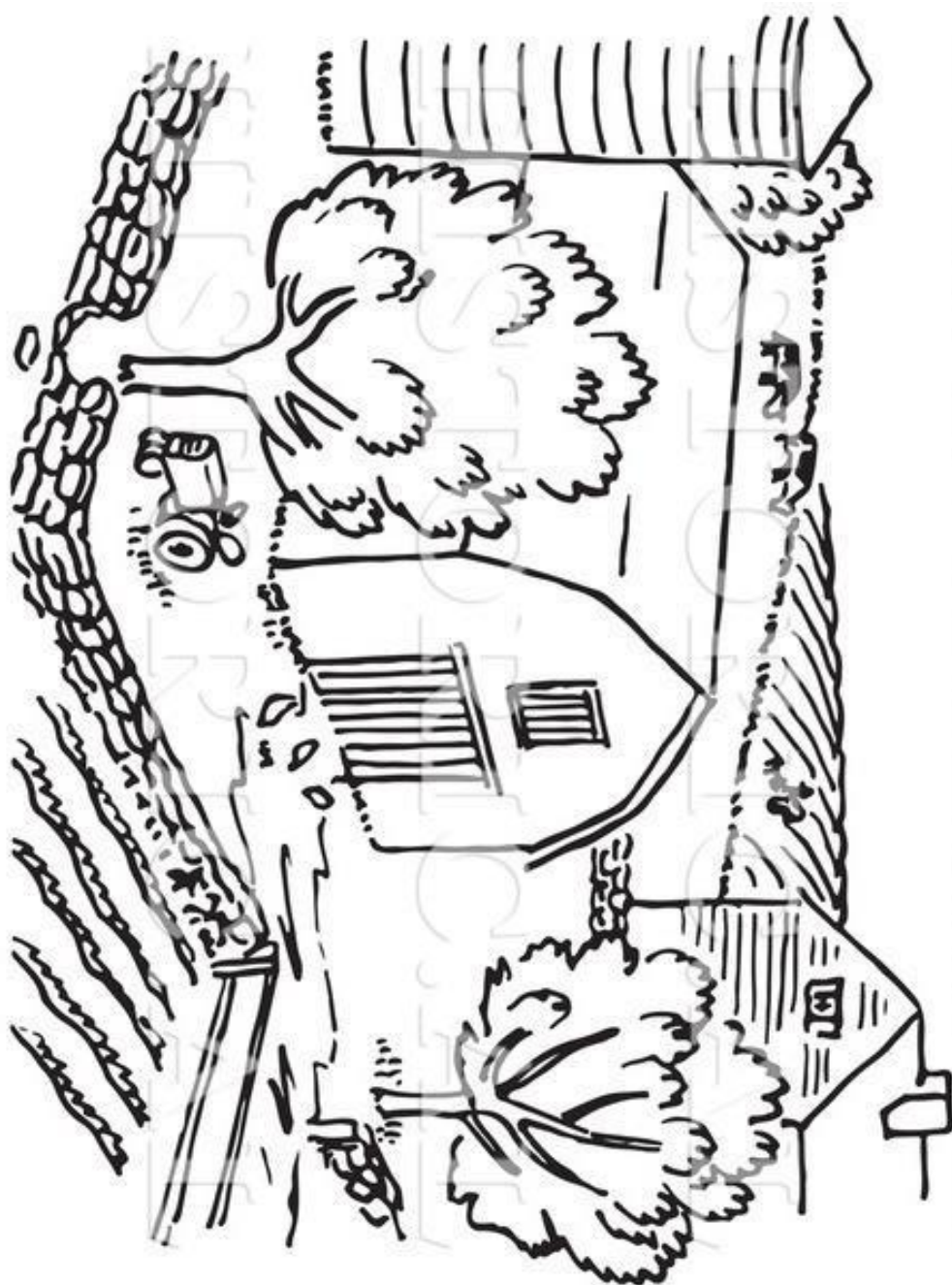

2. számú melléklet

© Can Stock Photo - csp27801120

© Can Stock Photo - csp6132671

© Can Stock Photo - csp5523764

© Can Stock Photo - csp5180933

SZOMORÚSÁG
HARAG
FÉLELEM
UNDOR
MEGLEPETÉS
ÖRÖM
UNOTTSÁG

CSODÁLKOZÁS

TEHETETLEN

MOGORVA

HEZITÁLÓ

DÜHÖS

Csekk befizetése postán

1. Lépj be a posta épületébe és köszönj hangosan a napszaknak megfelelően
2. Menj a sorszám kiadó automatához
3. Ha vannak előtted az automatánál, akkor várd ki a sorodat.
4. Tarts 2 lépés távolságot az előtted állótól.
5. Nyomd meg a **csekkbefizetés 0Ft- 200.000 Ft-ig** gombot
6. Vedd el a sorszámot tartalmazó cetlit.
7. Keresd meg a sorszámokat kijelző képernyőt. A képernyőn a sorszám mellett megjelenik, melyik ablakhoz kell menni.
8. Várakozz, amíg a te sorszámod felvillan.
9. Várakozhatsz állva, vagy leülhetsz egy székre, ha van szabad hely.
10. Várakozás közben telefonozhatsz, olvashatsz, nézelődhatsz, beszélgethetsz a melletted ülővel. Témák: időjárás, napi aktualitások. Személyes témákat ne érints idegenekkel.
11. Várakozás közben pillants gyakran a kijelzőre.
12. Amikor felvillant a sorszámod, menj a megadott ablakhoz.
13. Köszönts az ügyintézőt a napszaknak megfelelően.
14. Magázódva beszélj.
15. Mond el, hogy csekket szeretnél befizetni
16. Add át a csekket.
17. Készítsd elő a pénzt vagy a bankkártyád.
18. Add át az ügyintézőnek.
19. Amikor kérdezi, válaszolj, hogy mást nem szeretnél. Nem kérsz biztosítást, sorsjegyet, stb.
20. Köszönd meg a segítségét.
21. Köszönj el: Viszont látásra.
22. Hagyd el az épületet.

Tudományosan igazolták: nem okoz autizmust az MMR oltás

A tanulmányt a dán Statens Serum Institut kutatóintézet munkatársai készítették, összesen 657 ezer, 1999 és 2010 között született gyereket követtek figyelemmel, hogy a nagy mintán bizonyítsák, az autizmus előfordulása nem mutat összefüggést azzal, hogy a gyerek megkapta-e vagy sem a kanyaró, a mumpsz és a rubeola elleni kombinált oltást, az MMR-t, írja a *Qubit*.

A gyerekek közül 6517-nél állapítottak meg autizmust. A kutatók összevetették a beoltott és az oltást nem kapott gyerekek adatait, és arra jutottak, hogy „az MMR-oltás nem növeli az autizmus kockázatát, illetve nem váltja ki az autizmust az arra hajlamos gyerekeknél, valamint az oltás beadása után sem halmozódnak az autizmosos esetek” – [idézi az *Annals of Internal Medicine* nyomán a Qubit](#).

Ehelyett azt találták, hogy az autizmus kockázata azoknál a legmagasabb, akik fiúk, a vizsgált születési kohorsz vége felé, azaz 2008 és 2010 között születtek, nem kapták meg a kisgyermekkorai oltásaikat, illetve testvérük az autizmus valamelyik formájával él.

Saad B. Omer, az atlantai Emory Egyetem közegészségügyi kutatója a dán tanulmányt kísérő szerkesztői cikk szerzője úgy fogalmazott: „engem már az foglalkoztat, vajon kell-e még egyáltalán kutatnunk ezt a kérdést, vagy már teljesen eloszlott az a bizonytalanság, ami ahhoz kell, hogy egyáltalán kutatható kérdést fogalmazzunk meg a témában.”

(forrás: [Qubit](#))

7. számú melléklet

Szó- szerint:

Béka nő a hasába.

Furja a kíváncsiság az oldalát.

Rosszban sántikál.

Szöget üt a fejébe.

Fúbe harap.

A hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát.

Lehozza a csillagokat az égről.

Aki másnak vermet ás, maga esik bele.

Ajándék lónak ne nézd a fogát.

Sok lúd disznót győz.

Edward király, angol király Léptet fakó lován: Hadd látom, úgymond, mennyit ér A velszi tartomány. (Arany János: A walesi bárdok)	Nyári napnak alkonyúlatánál Megállék a kanyargó Tiszánál Ott, hol a kis Túr siet beléje, Mint a gyermek anyja kebelére. (Petőfi Sándor: A Tisza)
Üzenem az otthoni hegyeknek: a csillagok járása változó. És törvényei vannak a szeleknek, esőnek, hónak, fellegeknek és nincsen ború, örökkévaló. A víz szalad, a kő marad, a kő marad. (Wass Albert: Üzenet haza)	Nincsen apám, se anyám, se istenem, se hazám, se bölcsőm, se szemfedőm, se csókom, se szeretőm. (József Attila: Tiszta szívvel)
Vitézek, mi lehet ez széles föld felett szebb dolog az végeknél? Holott kikeletkor az sok szép madár szól, kivel ember ugyan él; (Balassi Bálint: Egy katonaének)	Hazádnak rendületlenül Légy híve, oh magyar; Bölcsőd az s majdan sírod is, Mely ápol s eltakar. (Vörösmarty Mihály: Szózat)

Még nyílnak a völgyben a kerti virágok, Még zöldel a nyárfa az ablak előtt, De látod amottan a téli világot? Már hó takará el a bérci tetőt. (Petőfi Sándor: Szeptember végén)	Földiekkel játszó Égi tűnemény, Istenségnek látszó Csalfa, vak Remény! Kit teremt magának A boldogtalan, S mint védangyalának, Bókol úntalan. (Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez)
Isten, áldd meg a magyart, Jó kedvvel, bőséggel, Nyújts feléje védő kart, Ha küzd ellenséggel; (Kölcsey Ferenc: Himnusz)	Elhal a zene s a víg teremben Téli szél zúg s elalusznak a lángok. Mi táncba kezdünk és sírva, dideregve Rebbennek szét a boldog mátkapárok. (Ady Endre: Lédával a bálban)

Igaz-hamis állítások

Az autizmussal élő személyek érzékenyebbek lehetnek küldő ingerekre. Például: zajok, fények, szagok.

1. Az autizmussal élő személyek könnyen olvassák mások érzelmeit.
2. Az autizmussal élő személyeknek nehézséget jelenthet tevékenységek lépésekre bontása.
3. Az autizmussal élő személyek érzékenyebbek lehetnek küldő ingerekre. Például: zajok, fények, szagok.
4. Az autizmussal élő személyek jól értik a nem szó szerinti kommunikációt.
5. Minden autizmussal élő személynek van egy kiemelkedő képessége.
6. Vannak autizmussal élő személyek, akik nem beszélnek, vannak akik intelligenciája átlagon felüli, vannak akiknek átlagos és vannak, akiknek átlagon aluli.
7. Az összes látássérült személyre igaz, hogy semmit sem látnak.
8. A fehérbot segíti a közlekedésüket.
9. Bármelyik kutya lehet vakvezető.
10. A látássérült személyek nem tudnak önállóan élni.
11. Nem minden látássérült személy ismeri és használja a Braille ABC-t
12. Az infokommunikációs eszközök nagyban megkönnyítik a látássérült emberek életét.
13. Minden hallássérült személy ismeri és használja a jelbeszédet.
14. Vannak hallássérült emberek, akiknek van hallásmaradványuk.
15. Fontos, hogy jól artikuláljunk, hogy megkönnyítsük a szájról olvasást.
16. A hallókészülék és a cochleáris implantátum ugyanaz.
17. Ha hallássérült személlyel beszélgetünk, kiabáljunk.
18. Minden mozgássérült személy kerekesszékes.
19. A rámpa segíti a kerekesszékes embereket a közlekedésben.
20. A mozgássérülés mindig veleszületett.
21. A Pető Intézet mozgássérült emberek számára létesült.
22. Külön olimpiát rendeznek a fogyatékosággal élő sportolóknak.
23. Az értelmi fogyatékoságnak különböző fokai vannak.
24. A Down szindrómás emberek értelmileg akadályozottak.
25. Magyarországon az értelmileg akadályozottak többsége integráltan tanul.
26. A KÉK azt jelenti, hogy: kevés értelmi képesség
27. Az értelmi fogyatékos emberek mindegyike teljes ellátásra szorul.
28. A beszéd fogyatékos személyek nem tudnak beszélni.
29. A dadogás egy beszédzavar.
30. A beszéd fogyatékos személyek értelmi fogyatékosak is.
31. A süket elnevezés helyett használjuk a siket kifejezést.
32. A tolószék egy preferált kifejezés.
33. Az autizmus védőoltás miatt alakul ki.
34. Az egy fogyatékoságtípusba tartozó személyek is mind különböző személyiséggel rendelkeznek.
35. Az integráció sikerességéhez fontos, hogy a többségi iskolatársak elfogadóak legyenek.